

Casus; Een vitale toekomst voor Polder Oukoop

Pim Jansen

Polder Oukoop is een veenweidepolder in het Groene Hart, ten oosten van de Reeuwijkse Plassen. Eeuwenlang was Oukoop een bloeiende agrarische polder. Toen begin deze eeuw de agrariërs wegtrokken, kwamen de zorgen om de toekomst van dit gebied. Een enthousiaste particulier, die een natuurboerderij wilde beginnen, bracht uitkomst.

Hoge Heerlijkheid Wiltenburg

Polder Oukoop werd al vóór 1250 ontgonnen. Lange tijd was Oukoop een bloeiende agrarische polder. Middenin de polder was zelfs halverwege de achttiende eeuw een vrijstaatje, de Hoge Heerlijkheid Wiltenburg. De herenboerderij ging verloren, maar de opvallende toegangspoort met het wapen van Wiltenburg is nu een rijksmonument. De wapenspreuk, 'Quam parva, nulli credo', betekent zoveel als 'al ben ik klein, ik wijk niet'. Dat motto biedt houvast voor de toekomst van Polder Oukoop.

Geen perspectief

De afgelopen jaren ging het niet goed in de polder. Oukoop bood voor traditionele landbouw geen perspectief meer. De huidige landbouwtechnieken zijn te intensief: de veenbodem is te nat in de winter en te droog in de zomer. De B-wegen maken het gebied slecht bereikbaar. Oukoop is Natura 2000-gebied en onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), en dat geeft de nodige beperkingen. De laatste tien jaar trokken vijf van de zes melkveehouders weg. Daarmee vertrokken ook de beheerders van het polderlandschap en dreigde Oukoop te verloederen.

Ecologie en economie

De sleutel tot een goede toekomst voor Oukoop kwam uit het gebied zelf. De laatste actieve melkveehouder, de familie De Goeij, zag kansen om landbouw en natuurbeheer te combineren in één

bedrijf, dat economisch rendabel zou kunnen zijn. Niet alleen ecologie, maar ook economie. Een 'natuurboerderij' die melk en natuur produceert, onder de vlag van particulier natuurbeheer.

Proefveld nieuwe natuur

Het lokale initiatief van de familie De Goeij bleek de motor voor de vitale ontwikkeling van Oukoop. De omvorming tot natuurboerderij begon in 2011. Alle streefbeelden zijn op modelformaat aangelegd op een proefveld. De bijpassende beheertypen zijn gemaaid rietland, vochtig hooiland, kruiden- en faunarijk grasland en vochtig weidevogelgrasland. Op het proefveld wordt de komende vijf jaar gekeken hoe deze typen natuur zich ontwikkelen, en hoe dat gecombineerd kan worden met het economische veehouderschap. Er wordt geëxperimenteerd met de inrichting om verwachte problemen zoals overwoekering door Pitrus (*Juncus effusus*) en onkruiden te voorkomen. Op de weilanden blijven melkkoeien grazen en Grutto's (*Limosa limosa*) broeden. 's Winters blijft er plek voor de Natura 2000-doeltypen: dan overwinteren er duizenden Smienten (*Anas penelope*), Kraakeenden (*Anas strepera*) en Slobeenden (*Anas clypeata*). Omdat de natuur leidend is in dit gebied, wordt het maairegime daar op afgestemd. Er is een vastgelegde maaidatum en -oppervlakte, maar via externe controle van deskundigen wordt bekeken of eerder maaien eventueel mogelijk is: waar geen gruttokuikens meer zitten, kan worden gemaaid.

Voorts experimenteert De Goeij door fokken en aankoop met andere koeienrassen, die optimaal passen bij de nieuwe natuur. Alle slootkanten worden verbreed en schuiner gemaakt, waardoor ze betere levenskansen bieden voor vele soorten planten en dieren.

Met het proefveld doet de familie De Goeij ervaring op voor een succesvolle en economisch rendabele natuurboerderij. Staatsbosbeheer en een adviesbureau adviseren, en leren zelf ook van deze praktijkproef.

Krabbenscheer (*Stratiotes aloides*) in poldersloot (links) en bloemrijk grasland in Polder Oukoop (foto's: Watersnip Advies)

Behoud van het landschap

De plannen voor Polder Oukoop lijken ingrijpend. Sommigen vroegen zich af of die prachtige historische polder niet bedorven zou worden door deze plannen.

Maar 'behoud van het landschap van Oukoop' was juist de reden om de plannen te ontwikkelen. De veranderingen zitten niet zo zeer in een zichtbare omvorming van de polder. De landschaps-

kwaliteiten van Oukoop blijven behouden: de openheid van het landschap, de diepe zichtlijnen, de koeien in de wei, de historische boerderijen en de ontginningspatronen. Ze zijn vastgelegd in rapporten van de overheid en van de ondernemer. De langsfiet-sende recreant blijft hier een prachtig Hollands polderlandschap zien, met koeien in de wei. De veranderingen in Oukoop zijn vooral organisatorisch van aard: een verandering van functie en beheer, mogelijk gemaakt door particulier natuurbeheer. Met deze veranderingen blijft Oukoop vitaal.

Particulier initiatief met steun van overheden

Cruciaal voor een vitale toekomst voor Oukoop is, dat er gebruik is gemaakt van het initiatief en het ondernemerschap van een particulier. De plannen worden niet van boven opgelegd, maar zijn ontstaan in de polder zelf. Daarnaast is het belangrijk geweest dat alle betrokken partijen in een vroeg stadium bij de planmakerij betrokken werden: overheden, burgers en ondernemers. Zo was het mogelijk om mee te denken en mee te bepalen. De plannen kregen daarmee een breed draagvlak en de prachtige polder kan worden behouden.

Meer informatie:

www.youtube.com/watch?v=Byum1NWksc8

Drs. W.A.M. Jansen
 Provincie Zuid-Holland
 Postbus 90602
 2509 LP Den Haag
wam.jansen@pzh.nl

Toegangspoort tot Hoge Heerlijkheid Wiltenburg
 (foto: Pim Jansen).

